

УДК [371.134 : 005.3]+371.334 (045)

Онофрійчук Л. О.,

доцент кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат педагогічних наук, доцент

Савченко М. С.,

доцент кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: Пісоцька Л.С.,

декан факультету дошкільної освіти Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат педагогічних наук, доцент

УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті проаналізовано наукові дослідження із проблеми підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. Розглянуто особливості впровадження інтерактивних технологій у процесі навчання у ВНЗ. Наголошено на доцільності застосування інтерактивних технологій навчання в підготовці майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.

Ключові слова: *інтерактивні технології навчання, підготовка, майбутні вихователі дітей дошкільного віку.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Зміни, що відбуваються в суспільстві, нові стратегічні орієнтири розвитку економіки, політики, соціокультурної сфери визначають нові вимоги до випускників вищих навчальних закладів, зокрема, і майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. На необхідності підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх дошкільних фахівців наголошено в законах України "Про освіту", "Про дошкільну освіту", "Про вищу освіту", положеннях Національної доктрини розвитку освіти України в ХХІ столітті, Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Коментарі до Базового компонента дошкільної освіти в Україні та інших програмних документах.

З огляду на зазначене, набула актуальності проблема підвищення ефективності навчального процесу у вищих педагогічних навчальних закладах з метою професійної підготовки нової генерації вихователів. На нашу думку, це питання можливо вирішити на

основі впровадження інтерактивних технологій навчання, що активізує діяльність студентів, розвиває творче мислення, вміння спілкуватися, розмірковувати і приймати рішення. Адже сучасний вихователь дітей дошкільного віку розглядається як професіонал, який орієнтується в наукових досягненнях, в інноваціях, володіє різними технологіями розвитку, навчання та виховання дітей; здатний до саморозвитку, самовдосконалення, самомоделювання та самопроектування в різних сферах життєдіяльності, зокрема й у професійній [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми професійної підготовки, розвитку та саморозвитку особистості майбутнього вихователя дітей дошкільного віку досліджують Л. Артемова, Г. Беленька, А. Богуш, Е. Вільчковський, Н. Гавриш, В. Лисенко, М. Машовець, Л. Пісоцька, Т. Поніманська та інші, зокрема щодо вдосконалення змісту підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах неперервної освіти, різних аспектів фахового становлення майбутнього вихователя. Особливості впровадження інтерактивних технологій навчання розглядаються у працях М. Гузик, Л. Коваль, О. Пехоти, Л. Пироженко, О. Пометун, І. Прокопенко, С. Сисоевої та інших.

Проте, як показує аналіз теорії та практики, інтерактивні технології навчання ще не мають широкого впровадження у підготовці майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розгляд сутності інтерактивних технологій та особливості їх упровадження у процесі підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У період реформування системи національної освіти загалом і системи дошкільної освіти зокрема сформульовано нові вимоги до цілей, змісту та якості підготовки дошкільних фахівців на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях з метою відповідності майбутніх спеціалістів сучасним вимогам суспільства, формування їх спроможності адаптуватися до швидкоплинних змін у професійній діяльності, оволодіння вміннями самостійно поповнювати професійні знання та збагачувати власний професійний досвід упродовж усього життя.

Форми організації навчання розглядаються як зовнішній прояв узгодженої діяльності педагога й студента, що здійснюється у встановленому порядку, з визначеною періодичністю у просторі й часі [5]. Метод навчання звично визначають як форму функціонування змісту навчального матеріалу, спосіб досягнення мети навчання. Інтерактивні технології навчання є новим підходом до організації навчального процесу у вищому навчальному закладі, адже сприяють побудові навчального процесу в умовах постійної активної взаємодії всіх учасників.

О. Пометун та Л. Пироженко [4], пояснюючи поняття "інтерактив", звертають нашу його походження від англійських слів "inter" – взаємний і "act" – діяти. Відтак, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації пізнавальної діяльності, що має передбачувану мету – створити комфортні умови для навчання, за яких кожен студент відчуватиме свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Отже, в умовах інтерактивного навчання навчальний процес відбувається за постійної активної та позитивної взаємодії всіх студентів, колективного, групового та індивідуальне навчання у співпраці, коли педагог і студенти – рівноправні суб'єкти навчання. У результаті у групі створюється атмосфера взаємодії, співробітництва, що дає змогу педагогу стати справжнім лідером студентського колективу. Окрім цього, організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, застосування рольових ігор, створення проблемних ситуацій.

В інтерактивному навчанні студенти вчать бути демократичними, спілкуватися з іншими, конструктивно мислити, приймати креативні рішення. Головною ознакою інтерактивного навчання вважається використання студентами власного досвіду під час розв'язування проблемних завдань.

Інтерактивність освіти сприяє формуванню як предметних умінь і навичок, так і загальнонавчальних [3]. Студентам надається максимальна свобода розумової діяльності у процесі побудови логічних ланцюгів.

Досвід упровадження активних та інтерактивних форм і методів навчання показує, що їх елементи використовуються також у традиційних формах, розвиваються і модифікуються з урахуванням специфіки навчальних закладів, досвіду педагогів. Викладач намагається застосовувати прийоми групової роботи, щоб мобілізувати знання студентів, навчати використовувати їх у вирішенні завдання групою, включати кожного до пошуку та вибору рішень, розвивати комунікативні здібності та практичні навички.

У вивченні дисциплін професійної підготовки майбутніми вихователями необхідно створювати середовище для застосування інтерактивних методів навчання. До основних форм організації, методів і прийомів такого навчання нами віднесено проблемну лекцію, евристичну бесіду, лекцію-презентацію, дискусію, "Мозковий штурм", "Круглий стіл", "Ділову гру", конкурс практичних робіт з обговоренням, рольову гру, колективне вирішення творчих завдань, кейс-метод, практичні групові та індивідуальні вправи, моделювання певного виду діяльності або ситуацій, проектування, обговорення відеозаписів, включаючи запис власних дій тощо.

У процесі засвоєння перших тем з педагогіки та психології доцільним вважаємо проведення лекцій-візуалізацій, тобто передавання усної інформації у візуальній формі за допомогою мультимедійних засобів, що забезпечує інтелектуальну діяльність студентів. Викладач під час такої лекції використовує демонстраційні матеріали, різні види наочності, які не лише доповнюють словесну інформацію, а є носіями змістовної інформації. Підготовка такої лекції полягає у реконструюванні, перекодуванні змісту лекції або її частини у візуальну форму для подавання студентам за допомогою технічних засобів. Читання її зводиться до вільного, розгорнутого коментування підготовлених матеріалів. У візуальній лекції важливі візуальна логіка, ритм представлення матеріалу, його обсяг, майстерність і стиль спілкування викладача з аудиторією. Візуально представлений навчальний матеріал забезпечує систематизацію наявних у студентів знань, аналіз і синтез, класифікацію та узагальнення навчального матеріалу, створення проблемних ситуацій і їх вирішення, що є важливим для процесу формування когнітивних умінь.

Дещо відрізняється від лекції-візуалізації лекція із мультимедійним супроводом, під час якої викладач фрагментарно використовує мультимедійні засоби (тоді як лекція-візуалізація – це низка взаємопов'язаних відеофрагментів).

Лекція-бесіда заснована на діалогічній діяльності – найпростішій формі активізації студентів у навчальному процесі. Під час традиційної форми лекційного заняття студенти найчастіше механічно записують навчальну інформацію, яку монологічно транслює викладач; діалог же потребує постійного розумового напруження, розумової активності. Запитання необхідно ставити таким чином, щоб привернути увагу майбутніх вихователів до найважливіших аспектів теми, активізувати здобуті знання, навчити бачити взаємозв'язок між навчальними дисциплінами.

Коли рівень підготовленості студентів досить високий, можна формулювати проблемні запитання, які, указуючи на сутність навчальної проблеми, спонукають до обмірковування проблемної ситуації. Майбутні вихователі, замислюючись над змістом ситуації, виявляють інтерес до розглядуваної теми, позитивно ставляться до проблем, які підлягають вивченню, намагаються самостійно або разом з педагогом розв'язати проблемну ситуацію. Таким чином, відбувається всебічний і ґрунтовний аналіз проблеми.

Під час проведення семінарських занять з педагогіки та психології оптимальним є метод "Акваріум", що передбачає поділ студентів на 2–3 групи; вирішення проблемної ситуації чи завдання однією із груп у центрі аудиторії та спостереження й аналіз за їхньою діяльністю іншими групами, її оцінювання та презентацію власних рішень [4].

У ході семінарських занять доцільно застосовувати метод "Зигзаг", коли студенти у

групах працюють над вирішенням однієї проблеми. Після виступу лідерів груп майбутні фахівці формують спільні рішення, підбивають підсумки роботи.

Як ефективну для організації навчання в ході семінарського заняття розглядаємо гру "Хокей", коли студенти виконують завдання, змагаючись за принципом командної естафети [4]. Запитання для команд заносяться на кружечки (шайби) різного кольору. У разі неправильних відповідей нападаючих їх підстраховують захисники і воротар. Ті, хто проводить заняття, виконують роль арбітра.

Підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку на основі застосування інтерактивних форм і методів навчання є дієвим засобом повторення теоретичних джерел, осмислення власної діяльності, виокремлення найбільш важливих напрямів майбутньої професійної діяльності, визначення здобутків. Студенти, майбутні вихователі, – це переважно неординарні особистості, люди з широким кругозором, здатні швидко приймати адекватні рішення в навчальних ситуаціях. Інтерактивна взаємодія виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншими або однієї думки над рештою тверджень. Під час такого навчання студенти навчаються спілкуватися, критично мислити, приймати обґрунтовані рішення [1].

Упровадження технології інтерактивного навчання значною мірою підвищує ефективність навчального процесу, сприяє високому інтелектуальному розвитку майбутніх вихователів дітей дошкільного віку, забезпечує оволодіння навичками саморозвитку особистості, можливістю думати, творити, спілкуватися. Як перевагу інтерактивного навчання розглядаємо й те, що студенти засвоюють усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, оцінювання), займають активну позицію в засвоєнні знань, у них зростає інтерес до здобуття знань.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Таким чином, упровадження інтерактивних технологій у навчальному процесі ВНЗ, зокрема в підготовці майбутніх вихователів дітей дошкільного віку, створює умови для самореалізації особистості, формує вміння самостійної діяльності, допомагає досягти високого інтелектуального розвитку студентів, їх комунікативності. В умовах інтерактивного навчання студент не лише здобуває знання, але й формується як особистість, як наставник, який володіє високою педагогічною культурою.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Вважаємо, що **подальшого вивчення потребує дослідження** особливостей упровадження інтерактивних технологій навчання як засобу активізації пізнавальної діяльності студентів у контексті вивчення професійно-орієнтованих дисциплін.

Список використаних джерел

1. Беленька Г. В. Особливості формування професійної компетентності у студентів дошкільного фаху в умовах ступеневої освіти / Г. В. Беленька // Наука і сучасність : зб. наук. праць НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К. : Логос, 2001. – Т. 29. – С. 26–33.
2. Васильєва Н. М. Застосування інтерактивних методів навчання / Н. М. Васильєва // Управління школою. – 2005. – № 34. – С. 22–24.
3. Побірченко Н. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій / Н. Побірченко, Г. Коберник // Початкова школа. – 2004. – № 10. – С. 8–10.
4. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко / за ред. О. І. Пометун. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с.
5. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посібник / С. О. Сисоєва – К. : ЕКМО, 2011. – 320 с.

Онофрийчук Л.О., Савченко, М.С. Внедрение интерактивных технологий обучения в процессе подготовки будущих воспитателей детей дошкольного возраста

В статье проанализированы научные исследования по проблеме подготовки будущих воспитателей детей дошкольного возраста. Рассмотрены особенности внедрения интерактивных технологий в процессе обучения в ВУЗ. Отмечено целесообразность применения интерактивных технологий обучения в подготовке будущих воспитателей детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: интерактивные технологии, подготовка, будущие воспитатели детей дошкольного возраста.

Onofriychuk, L. O., Savchenko, M. S. Using Interactive Technologies in the Preparation of Future Educators of Preschool Children

The article analyzes the scientific research on the training of future teachers of preschool children. The features of interactive technologies in teaching at the university. Emphasized the usefulness of interactive technologies in the training of future teachers of preschool children.

Key words: interactive technologies, training, future teachers of preschool children.